

**Lasten yksityisyys sosiaalisessa mediassa
- tarkastelussa äitiysblogien julkaisut**

Jenna Niemi ja Elisa Niininen

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2016

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Niemi, Jenna & Niininen, Elisa. 2016. Lasten yksityisyys sosiaalisessa mediassa - tarkastelussa äitiysblogien julkaisut. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 37 sivua.

Tutkimuksemme aiheena on lasten yksityisyyden toteutuminen suomalaisissa äitiysblogeissa. Aikaisempaa tutkimusta on hyvin vähän, joten kaikki tutkimus aiheesta on tarpeen. Tutkimuksemme on kvalitatiivinen, mutta hyödynnämme kvantitatiivisia elementtejä aineistomme analyysissä. Analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistomme on kahdeksantoista blogijulkaisua, jotka on kerätty neljästä eri äitiysblogista. Valitut julkaisut sisältävät tietoja ja/tai kuvamateriaalia varhaiskasvatuksesta lapsista.

Aineistosta nousi esille kuusi lapsesta kertomisen teemaa: lapsen henkilötiedot, lapsen kehityskaari, lapsen ajatukset, kerronta lapsen näkökulmasta, lapsen yksityiselämä ja elinympäristö sekä lapsen kuvaileminen. Eniten aineistossa kerrottiin lapsen yksityiselämästä ja/tai elinympäristöstä ja toiseksi eniten aineistosta ilmeni lasten henkilötietoja. Tutkimustuloksemme osoittavat, että lasten oikeutta yksityisyyteen loukattiin aineiston kaikissa julkaisuissa, perustuen henkilötietojen esiintymiseen. Henkilötietojen avulla lapsi voidaan tunnistaa helposti, mutta myös muita lapsesta kerrottuja asioita yhdistämällä voidaan lapsen henkilöllisyys saada selville.

Asiasanat: sosiaalinen media, blogi, yksityisyyden suoja, lasten oikeudet

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	1
2 SOSIAALINEN MEDIA JA BLOGIT	3
2.1 Äitiysblogit.....	5
2.2 Sosiaalinen media lapsen elämässä.....	6
2.3 Lapsen yksityisyys ajankohtaisena kysymyksenä	7
2.4 Yksityisyys ja sananvapaus Suomen laissa ja kansainvälisissä sopimuksissa.....	9
3 TUTKIMUSKYSYMYKSET	12
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
4.1 Tutkimuksen konteksti	13
4.2 Tutkimusaineisto.....	14
4.3 Aineiston keruu.....	15
4.4 Aineiston analyysi	16
4.5 Eettiset ratkaisut.....	19
5 LASTEN YKSITYISYYS ÄITIYSBLOGIEN JULKAISUISSA.....	22
5.1 Lapsesta kertomisen teemat äitiysblogien julkaisuissa.....	22
5.2 Lasten tunnistettavuus henkilötietojen perusteella	24
6 POHDINTA.....	27
6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	27
6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimushaasteet.....	31
LÄHTEET	34
LIITE 1	38
LIITE 2	39
LIITE 3	40

1 JOHDANTO

Sosiaalinen media on nykyään osa monen ihmisen elämää. Sosiaalisen median käytön arkipäiväistyminen on aiheuttanut sen, että rajat yksityisyyden ja julkisuuden välillä liittyen sosiaalisessa mediassa jaettavaan kuvaan ja tietoihin ovat häilyviä (Lastensuojelun keskusliitto 2016, 11). Yhtenä sosiaalisen median muotona toimivat blogit (weblog, digitaalinen sisällönjulkaisualue), joiden suosio tiedon ja kuvien jakamisen välineenä on kasvanut. Blogia käytetään usein päiväkirjamaisesti ja yhteydenpitovälineenä muun muassa sukulaisiin, joille halutaan jakaa tietoa omasta elämästä. (Chai & Kim 2010.) Henkilökohtaisesta sisällöstä huolimatta blogit voivat olla täysin julkisia.

Tässä kandidaatintutkielmassamme tutkimme julkisia blogeja, jotka valitsimme äitiysblogilistauksista. Tarkastelemme äitiysblogien julkaisuja lapsen yksityisyyden suojan näkökulmasta. Vanhemmat voivat julkaista ja jakaa paljon sekä kuvia että tietoja omasta lapsestaan, vaikka lapsella on oikeus yksityisyyteen (Virkkala 2016, 11). Vanhemman oikeudelle jakaa tietoja ja kuvia omista lapsistaan ei ole selkeitä rajoja. Vanhemman vastuulla on arvioida, mikä lapselle on hyväksi, mutta vanhemmalla on myös oikeus sananvapauteen ja tietojen julkaisemiseen omasta elämästään (Virkkala 2016, 18–20). Lasten tietojen ja kuvien julkaiseminen sosiaalisessa mediassa on täten tasapainottelua lapsen yksityisyyden suojelemisen ja vanhemman sananvapauden välillä.

Me emme pyri tutkimuksessamme saamaan selville minkälaiset julkaisut ja toimintatavat blogeissa tulisi olla, jotta lapsen oikeus yksityisyyteen ei vaarantuisi. Tavoitteenamme on selvittää, minkälaisia asioita ja kuinka paljon äitiysbloggaajat julkaisevat omista lapsistaan. Tarkoituksenamme on tutkimustulosten avulla herättää keskustelua ja tietoisuutta siitä, kuinka paljon vanhempien on turvallista kertoa asioita lapsen elämästä ja julkaista tästä kuvia. Tiedostamme, että nämä tavoitteet ovat massiiviset ottaen huomioon tutkielmamme laajuuden, mutta vähäinkin tutkimus tästä ajankohtaisesta ja

vähän tutkitusta aiheesta on tarpeen. Tutkimuksen tekijöinä haluamme edes pienessä mittakaavassa saada lisätietoa lapsen yksityisyyden toteutumisesta sosiaalisessa mediassa ja kartuttaa ymmärrystämme aiheesta (ks. Patton 2002, 215). Tiedostamme kuitenkin sen, että tämän tutkimuksen ensisijaisena tarkoituksena on toimia näyttönä tutkintomme aikana muodostuneesta pätevydestämme varhaiskasvatuksen alalla (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Aihe on hyvin ajankohtainen ja lapsen yksityisyyden suojasta on ollut puhetta niin blogeissa kuin muualla internetissä muutamia vuosia (ks. mm. Kirsikka 2014, Vierailija 2013). Osa on sitä mieltä, että julkisesti lapsesta ei tulisi julkaista mitään (ks. mm. Korteso 2012), osa taas hyväksyy sen (ks. mm. Petral 2015). 2016 vuoden alussa julkaistu Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa Lastensuojelun keskusliitolta on avaus lasten oikeudesta yksityisyyteen. Tutkimuksia ja tutkimustuloksia tähän asiaan liittyen tarvitaan kuitenkin lisää. Tutkimuksia sosiaalisen median käytöstä on tehty jonkin verran, mutta ne ovat usein tehty muualla kuin Suomessa ja muusta kuin lasten näkökulmasta (ks. esim. Chai & Kim 2010; Liu, Ang & Lwin 2016).

2 SOSIAALINEN MEDIA JA BLOGIT

Sosiaalinen media on ryhmä verkkopohjaisia sovelluksia ja sen keskiössä ovat sen käyttäjät aktiivisina toimijoina ja sisällöntuottajina. Sovellukset rakentuvat web 2.0:n tekniselle alustalle mahdollistaen käyttäjäsivöllön luomisen ja jakamisen. (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 13–16.) Sosiaalisen median määrittelyminen ei ole täysin yksiselitteistä, sillä jo itsessään sana “sosiaalinen” on monitulkintainen. Terminä sosiaalinen media on kuitenkin vakiintunut yleiskieleen. Sosiaalisen median palveluiden tärkeimpinä elementteinä voidaan kuitenkin nähdä verkon välityksellä tapahtuva, käyttäjälähtöinen ja instituutioista vapaa, vuorovaikutteinen ja yksityistä keskustelua julkisempi viestintä eri käyttäjien välillä. Julkaisuvälineitä käytetään eri tarkoituksiin, kuten itseilmaisuun, verkostoitumiseen sekä yhteistyöhön. (Laaksonen ym. 2013, 13–16.)

Sosiaalisten verkostopalveluiden muodostaman sosiaalisen median voidaan nähdä syntyneen vuosituhaten vaihteessa. Tällöin blogit yleistyivät verkkovuorovaikutuksen muotona ja vähitellen sosiaalisen median käytöstä on tullut valtavirran verkkotoimintaa. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197–199.) Sosiaalisia verkostopalveluja on monia erilaisia. Suosittuja vuorovaikutukselle pohjaavia verkkopalveluja ovat olleet esimerkiksi Twitter ja YouTube, tunnetuin ja suurin on Facebook. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197–199.) Sosiaalista mediaa voidaan tutkimuksellisesti lähestyä kokonaisuuden sijasta tarkastellen palveluja tai palvelutyyppejä toisistaan erillään (Laaksonen ym. 2013, 17). Blogit sosiaalisen median alkuvaiheen suunnannäyttäjänä ovat se sosiaalisen median alusta ja verkostopalvelu, johon tutkimuksemme keskittyy.

Blogi (weblog) toimii verkkosivuna tai -sivustona, johon yksi tai useampi kirjoittaja tuottavat sisältöä. Blogit mielletään usein päiväkirjamaisiksi, mutta blogit voivat olla hyvin erityyppisiä. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197.) Blogeissa julkaistavat asiat ovat kirjoittajan tai ylläpitäjän päätettävissä ja ne voivat keskittyä tiettyyn aihealueeseen tai sisältö voi olla vaihtelevaa. Useissa blogeissa julkaisujen kommentoiminen on mahdollista ja blogien julkaisut

arkistoituvat ajan mittaan blogialustalle. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197.) Mahdollisuus seurata blogeja ja kommentoida julkaisuja luo mahdollisuuden blogien kautta tapahtuvalle vuorovaikutukselle. Kommentoiminen on tapa muodostaa verkkokeskustelua blogissa käsitellystä aiheesta. Keskustelun jatkuessa kommentoinnin muodossa blogikirjoitukset voidaan itsessään nähdä myös minikeskustelualustoina. (Laaksonen & Matikainen 2013, 197.)

Sosiaalista mediaa ja sen määritelmiä on kritisoitu kaupallistumisen takia. Huomionarvoista on se, että yhtenä sosiaalisen median keskeisenä elementtinä on nähty viestinnän vapaus instituutioista. (Laaksonen ym. 2013, 14.) Toiminta sosiaalisessa mediassa tapahtuu kuitenkin käytännössä muutamien suuryritysten omistamilla alustoilla. Palveluiden liiketoiminta ei välttämättä näy suoraan palveluiden käyttäjille, vaan palvelut saattavat hämätä käyttäjiään tarjotessaan esimerkiksi täysin ilmaisen käyttäjätilin ja vapauden jakamiseen kyseisen palvelun kautta. (Laaksonen ym. 2013, 14.) Palvelut saattavat näennäisestä maksuttomuudestaan huolimatta käyttää palvelun käyttäjien tietoja tulonlähteenään. Käyttäjien julkaistessa tietoja itsestään palveluntarjoaja pystyy muodostamaan käyttäjästä profiilin ja toteuttamaan palvelussaan kohdennettua mainontaa käyttäjien tarkan profiloinnin avulla. (Laaksonen ym. 2013, 14.) Sosiaalisen median kaupallistuminen on johtanut siihen, että myös jotkut bloginpitäjät voivat hyötyä bloggaamisestaan rahallisesti, esimerkiksi mainosten kautta.

Sosiaalisesta mediasta, kuten blogeista, on tehty jonkin verran tutkimuksia ympäri maailman. Blogeja on tutkittu blogin pitäjien motivaation ja heidän toimintansa näkökulmasta; mikä saa heidät jakamaan tietoa ja miten blogit toimivat itseilmaisun kanavana (ks. Guadagno, Okdie & Eno 2007; Chai & Kim 2010). Guadagno ym. (2007) ovat tuoneet tutkimuksessaan esille, että hyvin suuri osa bloggaajista jakaa paljon henkilökohtaista tietoa itsestään. Tämä voi johtua siitä, että he kokevat bloggaamisen anonyymimmäksi toiminnaksi kuin se todellisuudessa on. He saattavat kertoa itsestään tai muista tietoja, joista he ovat tunnistettavissa tai jäljitettävissä. (Guadagno ym. 2007, 1995.) Kaiken kaikkiaan Guadagno ym. (2007, 1995) toivat tutkimuksessaan esille huolen siitä, että

bloggaajat näyttävät paljastavan blogeissaan enemmän henkilökohtaista tietoa kuin itse ymmärtävät tekevänsä. Julkisuudessa on myös ollut kuohuntaa palveluiden yksityisyysasetuksista ja käyttäjäpolitiikasta. Nykyään verkkokeskusteluympäristöjen käyttäjät pystyvät entistä paremmin itse määrittämään rajoja käyttäjätilinsä yksityisyyden ja julkisuuden suhteen kuin ennen. Kohut palveluiden yksityisyysasetusten ja käyttäjäpolitiikan suhteen tuovat kuitenkin esille, että yksityisyyden ja julkisuuden rajat viestinnän suhteen eivät ole käyttäjille täysin selkeät. (Laaksonen & Matikainen 2013, 195.)

2.1 Äitiysblogit

Blogien voidaan myös nähdä muodostavan omia yhteisöjään, vaikka niitä ylläpitävätkin yksityiset ihmiset. Yhteisöihin kuulumisen ei ole mitenkään virallista, mutta bloggaajat usein määrittävät kuuluvansa subjektiivisesti jonkin tietyn blogityypin edustajaksi ja ovat tietoisia siitä, minkälaiselle yleisölle bloginsa haluavat suunnata. Bloggaajat ottavat huomioon myös sen, keiden kanssa ovat bloginsa kautta yhteyksissä ja minkälaisia odotuksia ihmisillä blogijulkaisuja kohtaan on. (Dennen 2014, 350–352.) Blogien pitäjät voivat määrittellä itsensä äitiysbloggareiksi, mutta myös yleisö voi tehdä omat tulkintansa blogin tyylistä tai kategoriasta.

Äitiysblogeissa on usein omia tyypillisiä ominaisuuksiaan, aiheiden keskittyessä lapsen kehitykseen, perhe-elämään ja äitiyteen, jolloin blogin lukija voi määrittellä blogin äitiysblogiksi tiettyjen elementtien perusteella ilman, että bloggari itse on määritellyt blogiaan mihinkään lokeroon kuuluvaksi. Äitiysblogien voidaan nähdä muodostavan oman yhteisönsä. Äitiysbloggaajat voivat muodostaa omia yhteisöjään siten, että bloggarit seuraavat aktiivisesti toisiaan ja kommentoivat toistensa julkaisuja. Tästä mahdollisesti seuraa se, että äitiysbloggarit ottavat vaikutteita toistensa blogeista ja julkaisevat samankaltaisia tietoja ja kuvia lapsistaan.

Blogeihin liittyvät tutkimukset korostavat, että bloggareita motivoi eniten toiminnassaan kommunikaatio ja vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa.

Äitiysbloggareihin liittyi myös erityinen huomio, että heitä motivoi bloggaamisessa oman äidillisen identiteetin jäsentäminen. (Pettigrew, Archer & Harrigan 2016.) Nämä huomiot puoltavat ajatusta siitä, että äitiysblogien perustaminen ja pitäminen ei lähtökohtaisesti kumpua lapsen edusta vaan äidin omista intresseistä. Tutkimusta tältä alueelta on vielä vähän (Pettigrew ym. 2016).

2.2 Sosiaalinen media lapsen elämässä

Lapsuudentutkimuksessa on viimeaikoina tutkittu lapsia heille luonnollisessa ympäristössä eli lasten omissa arkisissa elämänpiireissä. Lapsen elämänpiirit mahdollistavat lapselle erilaisia kokemuksia sekä asettavat myös rajoituksia. (Alanen 2009, 21.) Alle kouluikäisen lapsen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaa vahvasti lapsen elinympäristö. Lähin ympäristö lapselle on se arjen konteksti, jossa lapsi elää. (Raittila 2009, 227.) Seuraavaksi käsittelemme mediaa osana lapsen elämänpiiriä.

Lapsuus ja sen ympäristöt ovat muuttuneet paljon viime vuosikymmeninä. Erilaiset mediat ovat nykyään jatkuvasti läsnä lapsen elämässä ja muodostavat osan lapsen elinympäristöä. Medioilla on yhteiskunnallisesti vahva ja vaikuttava asema. Medioiden ja tietolähteiden vaikutus lapsen elämään ei ole mustavalkoinen. Ne voivat edistää lasten oppimista ja vuorovaikutusosaamista, mutta etenkin internetin ja sieltä löytyvän tiedon vaikutus lapsiin on usein huolen kohteena. (Inkinen 2005, 9.)

Huolet ja uhkakuvat tietoyhteiskuntaan liittyen koskevat muun muassa tietoturvaan ja oikeusturvaan liittyviä asioita. Tietoyhteiskunnan luonne on talouspainotteinen sen edustaessa yksilöllisyyttä, tehokkuutta ja kilpailua. (Inkinen 2005, 10–11.) Tietoyhteiskunnan tarkasteleminen lasten näkökulmasta ei ole yleistä, vaan tutkimukset tuovat esille aikuisten ymmärrystä ja näkemyksiä maailmasta (Inkinen 2005, 11; Lahikainen, Hietala, Inkinen, Kangassalo, Kivimäki & Mäyrä 2005, 200). Tietoyhteiskunnan ei käsitteenä nähdä kuuluvan lapsuuteen, vaikka se voidaan nähdä yläkäsitteenä koko sille yhteiskunnalle,

jossa me kaikki elämme. Lasten median käytöstä on kuitenkin ollut paljon keskustelua painottuen siihen, tulisiko lasten median käyttöä valvoa ja rajoittaa. Vanhempien kasvatuksellinen suhde lapseen vaikuttaa siihen, miten lapsi koee ympäristönsä, tässä tapauksessa mediaympäristöt. Kasvatusympäristöt vaikuttavat myös lapsen omaksumiin mediakäytäntöihin. (Inkinen 2005, 10–11.)

Suomisen (2014) tekemä Lasten mediabarometri 2013 ei ota huomioon sosiaalista mediaa, mutta tutkimuksessa huomattiin 0-8 -vuotiaiden lasten median käytön lisääntyneen huomattavasti kolmen vuoden aikana. Tutkimus osoittaa, että varhaiskasvatukseen lapset ovat koko ajan enemmän kosketuksissa mediaan ja, että lasten median käyttö voi lisääntyä merkittävästi lyhyelläkin aikavälillä (Suoninen 2014). Lapset päätyvät osaksi mediaa mahdollisesti myös äitiysblogien kautta. Edellisiin viitaten, tarvittaisiinkin lisää tutkimustietoja lasten sosiaalisen median käytöstä.

2.3 Lapsen yksityisyys ajankohtaisena kysymyksenä

Blogeissa ja internetin keskustelupalstoilla on pohdittu lasten oikeuksia yksityisyyteen, ja hyvin erilaisia näkemyksiä ja toteutuksia on tullut esille. Esimerkiksi Ei oo totta -blogin Lapsiblogit lukkojen taakse -julkaisussa (Kortesuo 2012) kirjoittaja tuo esille seitsemän kohdan näkemyksensä, miksi lapsista ei tulisi julkaista mitään kuvia tai tietoja kaikille avoimena olevissa julkaisuissa. Hän vetoaa muun muassa siihen, ettei vanhemmalla ole oikeutta lapsen yksityisyyden suojan rikkomiseen saati pitää lasta harrastuksena, jota voi käyttää blogin aiheena. Vauva.fi-sivuston keskustelupalstalla (Vierailija 2013) eräs kirjoittaja puolestaan pitää pohdintaa lapsen yksityisyyden suojasta "jeesusteluna", jossa aikuiset esittävät olevansa "muita parempia" ja lasta "muka" suojellaan joltain.

Eräs blogin pitäjä (Kirsikka 2014) on päätenyt siihen, että hän peittää lapsensa kasvot käsittelemällä kuvaa kuvankäsittelyohjelmalla tai ottaa jo kuvien sommittelussa huomioon, etteivät lasten kasvot näy. Tämä sen vuoksi, että hän (ja lasten isä) pitää tärkeänä lapsen oikeutta olla tunnistamattomana. Hän

kuitenkin tunnustaa mielellään katselevansa muiden blogeissa julkaistuja kuvia muiden lapsista. Vaikka välillä hän kertookin saavansa lapsistaan ihania kuvia, jotka haluaisi jakaa muiden kanssa, hän kuitenkin pelkää negatiivisia kommentteja, että päätös olla laittamatta lasten naamakuvia pitää. (Kirsikka 2014.) Toisaalta taas Happy little things -blogissa kirjoittaja (Petral 2015) kommentoi, että hän uskoo lastensa kuvien ”hukkuvan” muiden kuvien sekaan eikä hän usko, että tuntemattomien lasten kuvat ketään oikeasti kiinnostaisivat; ”mitä mä en tiedä, ei myöskään mua satuta”. Hän itse ei koe blogeja, joiden kuvissa lasten naamat eivät näy, mielenkiintoisiksi eikä hänen mielestään kuvista välity oikea ”tunnelma, kun kuvassa ei ole muuta kuin lapsen selkä ja/ tai takaraivo”. Samalla hän myös sanoo haluavansa säilyttää lapsellaan jonkinlaisen yksityisyyden esimerkiksi olemalla julkaisematta kuvia lapsen potalla käynnistä tai kirjoituksia lapsensa itkun ja kiukun aiheista. (Petral 2015.) Hänen mielestään kuitenkin ”esimerkiksi juuri blogin pitäminen varmasti vaikeutuisi jos joutuisi aina sensuroida lapsen kasvot tavalla tai toisella jokaisesta kuvasta”. (Petral 2015.) Näistä ajatuksista tulee esille bloggaavien äitien kaksi erilaista näkemystä lapsen yksityisyyden tärkeydestä. Yksi kokee lapsen yksityisyyden tärkeäksi ja suojeltavaksi asiaksi, toisella omat motiivit ovat etusijalla.

Blogeissa julkaistaan lapsesta tietoja ja kuvia, eikä siitä välttämättä ajatella olevan mitään haittaa lapselle. Lastensuojelun keskusliiton 2015 vuoden lopussa tekemään selvitykseen vastasi noin 871 (vastaajamäärät vaihtelivat kysymysten välillä) 13–17-vuotiasta lasta ja nuorta. Lapset ja nuoret toivat esille huolensa siitä, että aikuiset tai muut julkaisevat heistä kuvia tietoja, jotka olisivat heille kiusallisia. (Hurttia 2016, 5-7.) Noin puolet vastaajista ilmoitti vanhempien julkaiseen heistä kuvia (Hurttia 2016, 9). Noin kymmenelle prosentille vastaajista oli tullut toisten julkaisemista kuvista haittaa jälkeenpäin, erittelemättä onko julkaisija ollut vanhempi, kaveri tai joku muu (Hurttia 2016, 11). Lapset ja nuoret eivät kuitenkaan usko vanhempiensa julkaisevan heistä kiusallista materiaalia tahallaan, vaan vahingossa (Hurttia 2016, 6). Varhaiskasvatusikäisten lasten kohdalla, lapsi on mahdollisesti voinut antaa vanhemmalleen luvan julkaista hänestä materiaalia verkossa.

Varhaiskasvatusikäisellä lapsella ei kuitenkaan ole vielä taitoja arvioida minkälainen materiaali mahdollisesti aiheuttaa hänelle haittaa tulevaisuudessa.

Alkuvuodesta julkaistu Lastensuojelun keskusliiton (2016) julkaisu Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa käsittelee lapsen yksityisyyden suojaa oikeudellisesta näkökulmasta. Tämän julkaisun aihepiiri käsittelee lähinpänä omaa tutkimustamme. Julkaisu koostuu oikeudellisesta katsauksesta lapsen yksityisyyden suojaan verkossa (Virkkala 2016) sekä suosituksista lapsen yksityisyyden suojaamiseksi digitaalisessa mediassa (Tervo 2016). Virkkala (2016) muistuttaa julkaisussa, että yksityiselämän suoja on ihmis- ja perusoikeus. Hän tuo esille muun muassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS), jonka kahdeksas artikla takaa ihmisille oikeuden nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta. Yksityisyyden suoja on turvattu myös monissa muissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa sekä Suomen perustuslaissa. (Virkkala 2016, 13.)

Erityisen tärkeä lapsen yksityisyyden suoja koskeva sopimusartikla löytyy YK:n Lasten oikeuksien yleissopimuksesta (LOS). Artikla 16 sisältää kaksi kohtaa: 1. "Lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti eikä hänen kunniaansa tai mainettansa saa laittomasti halventaa" sekä 2. "Lapsella on oikeus lain suojaan tällaiselta puuttumiselta ja halventamiselta". (Virkkala 2016, 15; Unicef 2016.) Aiempaa tutkimusta, jossa yhdistyisi lapsen oikeus yksityisyyteen ja vanhemman toiminta sosiaalisessa mediassa, ei juuri ole. Aikaisemmin esittelemämme erilaiset käsitykset ja mielipiteet osoittavat kuitenkin sen, että perusteellista ja kattavaa tutkimustietoa aiheesta tarvitaan.

2.4 Yksityisyys ja sananvapaus Suomen laissa ja kansainvälisissä sopimuksissa

Pohdinnat lapsen yksityisyyden suojasta liittyvät vahvasti voimassa oleviin sopimuksiin ja lakeihin koskien lapsen oikeuksia. Osa sopimuksista mainittiin jo edellisessä alaluvussa 2.3. Yhdistyneiden Kansakuntien (myöhemmin YK)

yleissopimuksen julistus lapsen oikeuksista hyväksyttiin 20. päivä marraskuuta vuonna 1959. Julistuksessa tuodaan ilmi, että: "lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsymättömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen". Lasten oikeuksien sopimuksen 16. artikla painottaa, että lapsen yksityisyyteen, perheeseen, kotiin tai kirjeenvaihtoon ei saa puuttua mielivaltaisesti tai laittomasti. 18. artiklassa esitetään, että ensisijainen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä on lapsen vanhemmalla/laillisella huoltajalla, ja että lapsen edun on määrättävä heidän toimintaansa. (Yleissopimus 60/1991.) Äitiysbloggareiden olisi siis hyvä ottaa blogijulkaisuissaan huomioon lapsen etu.

Vuonna 1983 säädetty laki Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ottaa kantaa lapsen yksityisyyden suojaan huoltajan tehtävien kautta. Neljänteen pykälään on kirjattu, että huoltajalla on oikeus päättää lapsen hoidosta, kasvatuksesta, asuinpaikasta sekä muista henkilökohtaisista asioista. Pykälässä mainitaan kuitenkin, että ennen lasta koskevaa päätöksentekoa huoltajan tulisi keskustella asiasta lapsen kanssa, mikäli lapsen kehitystaso ja asian laatu sen mahdollistavat. Huoltajan tehtävänä on edustaa lasta tämän henkilökohtaisissa asioissa. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983.) Lapsista bloggaaminen jäänee usein täysin äidin oman arviointikyvyn varaan, etenkin jos lapsi on niin pieni, ettei hän kykene ottamaan asiaan vielä minkäänlaista kantaa. Suomen perustuslain (731/1999) kuudes pykälä käsittelee ihmisten yhdenvertaisuutta ja siinä mainitaan, että: "Lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti". Tämä tukee pyrkimystä lapsia koskevaan tasa-arvoon, mutta pykälän toteutumista käytännössä ei voida varmistaa.

Vanhemmat ovat siis lain mukaan velvoitettu suojelemaan lapsen yksityisyyttä ja ottamaan päätöksissään lapsen etu huomioon. Blogijulkaisujen sisällöllinen oikeudellisuus ei kuitenkaan ole yksiselitteistä, sillä kaikilla on lailla turvattu sananvapaus. Suomen perustuslain (731/1999) kahdennessatoista pykälässä koskien sananvapautta ja julkisuutta taataan jokaiselle oikeus "ilmaista, julkistaa, vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään

ennakolta estämättä”. Vanhempien blogijulkaisujen sisältöjä ei sananvapauden nimissä voida liikaa kontrolloida, sillä vanhemmilla on päätösvalta lasten henkilökohtaisista asioista. Tämä tekee lapsen oikeudesta yksityisyyden suojaan sosiaalisessa mediassa tulkinnanvaraista.

Tällä hetkellä lasten itsensä oikeutta käyttää sosiaalista mediaa ei ole säädetty Suomen lailla (Oikeusministeriö, 2015). Euroopan unionissa on kuitenkin tehty päätös, jolla säädetään alle 16-vuotiaiden oikeudesta käyttää sosiaalista mediaa ainoastaan vanhemman luvalla. Asetus tulee kuitenkin voimaan oletettavasti vasta vuonna 2018 (Oikeusministeriö, 2016).

3 TUTKIMUSKYSYMYKSET

Olemme jo aikaisemmin maininneet, että tutkimuksemme aihetta on tieteellisesti tutkittu vähän (ks. kohta 2). Koska varsinkaan tutkimuksia lasten yksityisyyden toteutumisesta sosiaalisessa mediassa, saati Suomen kontekstissa ja blogijulkaisuihin liittyen ei löydy, lähdimme tarkastelemaan ensimmäiseksi mitä äidit julkaisevat lapsistaan äitiysblogeissaan. Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme onkin:

1. Mitä tietoja äitiysblogia kirjoittavat äidit julkaisevat omista lapsistaan blogijulkaisuissaan?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksemme avulla löytämistämme teemoista valitsimme lähempään tarkasteluun henkilötiedot, sillä lasten yksityisyyden suojan kannalta on tärkeää, kuinka tunnistettavissa he ovat julkaisujen perusteella. Lasten kohdalla tärkeimmiksi henkilötiedoiksi muodostuu nimi, ikä/syntymäaika sekä kuinka tunnistettavissa lapsi on kuvamateriaalista. Koko nimi sekä videotallenne ja valokuva henkilöistä ovat suoria tunnisteita, syntymäaika on vahva epäsuora tunniste ja ikä on epäsuora tunniste (ks. kohta 4.4). Tästä johdimme toiseksi tutkimuskysymykseksemme:

2. Miten tunnistettavissa lapsi on blogijulkaisuista henkilötietojen perusteella?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä kappaleessa kerromme tutkimuksemme toteuttamisesta. Kerromme ensin lyhyesti tutkimuksemme kehyksistä, jonka jälkeen pääsemme tutkimusaineistomme kuvailuun. Kolmannessa alaluvussa esittelemme aineistomme keruuseen liittyvät asiat. Sitten kerromme käyttämistämme aineiston analyysimenetelmistä. Lopuksi kerromme tutkimukseemme liittyvistä erilaisista eettisistä ongelmista ja niiden ratkaisuista.

4.1 Tutkimuksen konteksti

Noudatamme tutkimuksessamme pääsääntöisesti laadullisen tutkimuksen menetelmiä, mutta käytämme määrällisen tutkimuksen välineitä tutkimuksemme tukena (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 74–75). Yhdistämme laadullisen sekä määrällisen tutkimuksen elementtejä tutkimusaineistomme keruussa ja analyysissä, sillä se on tarkoituksenmukaista varsinkin toisessa tutkimuskysymyksessämme.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavat valitaan tutkimuksen kannalta merkityksellisellä tavalla. Meidän tapauksessamme otimme blogijulkaisuja äitiysblogeista, joissa käsitellään erityisesti perhe-elämän asioita ja lapsia, sillä tutkimme lasten yksityisyyden toteutumista sosiaalisen median kontekstissa. Pyrimme saamaan tietoa tutkittavasta ilmiöstä, mutta emme pyri mittaamaan tai selittämään mitään, kuten määrällisessä tutkimuksessa tehdään. Käytämme kuitenkin määrällisen tutkimuksen elementtejä apukeinona jäsentääksemme lasten yksityisyyden toteutumista aineistossa. Meillä ei ole ennalta määriteltyjä hypoteeseja, vaan tuotamme analyysin täysin aineiston pohjalta. Aineisto onkin laadullisen tutkimuksen ydin (Patton 2002, 457).

4.2 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistonaamme käytämme julkisia blogeja. Tarkastelemme neljän eri blogin julkaisuja, jotka liittyvät äidin omaan lapseen/lapsiin. Julkaisuissa otimme huomioon ainoastaan varhaiskasvatukseen liittyvät lapset. Päädyimme ottamaan mukaan ainoastaan blogit, jotka luokitellaan äitiysblogeiksi, esimerkiksi blogin ylläpitäjäsivuston tai blogialustojen äitiysblogi -listauksien kautta. Blogit, joista aineisto kerätään, ovat Lähiömutsi, MAMI GO GO, Ihan vaan tavismutsi ja Napsahduksia. Julkaisuista tutkimme sekä lapseen/lapsiin liittyviä tekstejä että heistä julkaistuja kuvia ja videoita. MAMI GO GO- ja Lähiömutsi-blogeista otimme kummastakin viisi julkaisua ja Ihan vaan tavismutsi- ja Napsahduksia-blogeista neljä. Tämä sen vuoksi, että Ihan vaan tavismutsi -blogista otimme yhden pidemmän julkaisun ja Napsahduksia-blogista otimme kaksi videollista julkaisua. Kaikki blogien julkaisut julkaisupäivämäärineen ovat nähtävissä liitteessä 1.

TAULUKKO 1. Aineistona käytettävien blogien tiedot

Blogit	Blogien tiedot			
	Blogin aloituskuukausi ja -vuosi	Muut sosiaalisen median kanavat, joita bloggari käyttää	Blogin jäseniä (kpl)	Facebook-tykkääjiä (kpl)
Ihan vaan tavismutsi	Marraskuu 2015	Facebook Instagram	33	128
Lähiömutsi	Joulukuu 2011	Facebook Instagram	eivät näkyvissä	4 126
MAMI GO GO	Tammikuu 2011	Facebook Instagram Pinterest Twitter	1 491	4 102
Napsahduksia	Huhtikuu 2015	Facebook Instagram YouTube	145	291

Taulukosta 1 näkee blogien tietoja siitä milloin blogi on aloitettu, mitä muita sosiaalisen median kanavia bloggari käyttää, kuinka monta jäsentä blogilla on sivustollaan ja kuinka monta tykkääjää blogin Facebook-ryhmässä on. Ihan vaan tavismutsi -blogi on nuorin ja toiminut vasta kuusi kuukautta. Lähiömutsi on suosituin Facebook-tykkäysten perusteella, ja MAMI GO GO tulee hyvin lähellä perässä. MAMI GO GO -bloggari käyttää eniten muita sosiaalisen median kanavia, ja Napsahduksia-blogin pitäjä on ainoa joka käyttää YouTubea. Kaikki tiedot ovat saatu blogien omilta sivuilta tai blogin Facebook-sivustolta.

4.3 Aineiston keruu

Ensimmäiseksi oli paikannettava ja löydettävä tutkimukseemme soveltuvat blogit (ks. Hookway 2008). Sopivaksi paikaksi kerätä tutkimusaineistomme osoittautui äitiysblogilistaukset. Etsimme blogeja useammalta listalta, sillä tukeutuessa vain yhteen listaan voi löytyä ainoastaan yhden blogialustan blogeja tai mahdollisesti muutoin liian samankaltaisia blogeja. Tutkittaviksi päätyvien blogijulkaisujen valintakriteereinä oli, että ne sisältävät kuvia ja/tai tietoja lapsesta tai lapsista, sillä ilman mainintaa lapsesta olisi turhaa tutkia lasten yksityisyyden toteutumista. Itse blogien tuli olla edelleen aktiivisesti ylläpidettyjä, suomenkielisiä ja Suomessa asuvien äitien kirjoittamia sekä kirjoittajien täysi-ikäisiä. Valitsimme Napsahduksia -blogista kaksi julkaisua, jotka sisältävät videomateriaalia.

Ohjaavana tekijänä julkaisujen etsimisessä käytimme blogitekstien tunnisteita, eli avainsanoja, jotka blogin kirjoittaja voi julkaisuilleen määrittää. Niistä voi nähdä, mitä aiheita julkaisut käsittelevät. (ks. Hookway 2008.) Tunnisteista valitsimme sellaiset, jotka liittyivät lapsen elämään, kuten lapsi, äitiys tai perhe. Lopulta kuitenkin löysimme materiaalia tunnisteiden ulkopuoleltakin, esimerkiksi sisustusaiheisesta julkaisusta. Valitsemamme julkaisut ovat tyyllisesti ja sisällöllisesti ominaisia kullekin blogille. Tutkimusaineistomme koko on pieni, sillä pyrimme tutkimuksessamme

jäsentämään ilmiötä, emmekä tilastollisiin yleistyksiin (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Tutkittaessa lasten yksityisyyttä julkisissa äitiysblogeissa, on perusteltua käyttää äitiysblogien julkaisuja tutkimusaineistona, sillä tutkimme lasten yksityisyyden toteutumista tai loukkaamista blogikontekstissa. Käytettäessä blogien julkaisuja aineistona saattaa joissain tutkimuksissa tulla esteeksi blogien totuudellisuus (Hookway 2008). Tiedostamme asian, mutta meidän tutkimuksemme sillä ei ole samalla lailla väliä, sillä tutkimme lasten yksityisyyden toteutumista ja lasten yksityisyyttä voidaan loukata myös sillä, että heistä kerrotut asiat ovat muunneltuja tai keksittyjä.

4.4 Aineiston analyysi

Tutkimuksemme lähestyy aihetta sisällönanalyysin avulla. Pyrimme sisällönanalyysin avulla löytämään aineistosta ydinasiat ja tärkeimmät merkitykset (ks. Patton 2002, 453). Lisäksi kuvaamme sisällönanalyysin periaatteiden mukaisesti sanallisesti tutkimuksen kohteena olevaa sisältöä (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 106). Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen elementtien yhdistämisen vuoksi sisällönanalyysi sopii käyttöömme, sillä sisällönanalyysi ei ole luonteeltaan tiukasti vain laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91).

Sosiaalinen media tutkimuksen kohteena itsessään tuo haasteita tutkimuksen tekemiselle ja metodologialle, sillä verkkotutkimus on monitieteinen ala. On esitetty, että sosiaalisen median tutkiminen edellyttäisi aivan uusia menetelmiä. Tutkimamme blogit ovat tyyliltään päiväkirjamaisia, joten meidän tutkimuksemme keskittyy blogijulkaisujen sisältöihin, teksteihin ja kuviin, sellaisinaan. Tämän vuoksi sisällönanalyysi on julkaisujen sisällön tutkimiseen ja laadulliseen tutkimuksemme sopiva metodologia, huolimatta aineiston nettipohjaisuudesta. (ks. Laaksonen ym. 2013, 20–21.)

Sisällönanalyysimme lähtee aineistolähteisestä analyysistä, jossa pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus (Tuomi & Sarajärvi 2009,

95). Etenimme aineiston analyysissä Milesin ja Hubermanin kuvaaman induktiivisen aineiston analyysin kolmivaiheisen menetelmän mukaisesti. Prosessin ensimmäinen vaihe keskittyy aineiston redusoimiseen eli pelkistämiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95, 108.) Tässä vaiheessa erotellaan tulokselle oleellinen data ja karsitaan epäolennaiset asiat. Toisessa vaiheessa aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään pelkistetystä aineistosta löytyneiden yhtäläisyyksien perusteella. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111.) Kolmannessa vaiheessa aineisto abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet aineistosta muodostetuille ryhmille. Klusterointi- ja abstrahointivaihe linkittyvät vahvasti toisiinsa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111.)

Hyödynsimme tutkimuksessamme sitä, että meitä on kaksi tutkijaa. Kävimme aineiston läpi ensin erillämme, teimme siitä omat havaintomme ja redusoimme sen. Etsimme julkaisuista lapsiin liittyviä tietoja sekä kuvamateriaalia, joissa lapsi esiintyy. Erittelimme aineiston, jotta pystyisimme tuomaan olennaisen esiin ja kuvailla aineiston sisältöä. Sisällön erittelemineen sopii myös strukturoimattoman aineiston analysointiin, eli hyvin myös tutkimiemme blogijulkaisujen käsittelyyn. (ks. Hakala & Vesa 2013, 218–219.) Tämän jälkeen esittelimme toisillemme, minkälaisia lapsiin liittyviä tietoja ja kuvia lapsista olimme julkaisuista löytäneet sekä millaisia huomioita olimme aineistosta itsenäisesti tehneet. Pohdimme julkaisujen sisältöjä lapsen yksityisyyden näkökulman kautta. Vertailimme keräämiämme tietoja ja tulkintojamme keskenämme sekä hahmottelimme, millaisia erilaisia sisällönanalyysin mukaisia luokkia tai teemoja löydetyistä tiedoista voisimme muodostaa, eli teimme aineiston klusteroinnin ja abstrahoinnin. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen kohdalla käytämme teemoittelua ja toisen tutkimuskysymyksen kohdalla käytämme luokittelua.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen “Mitä tietoja äitiysblogia kirjoittavat äidit julkaisevat omista lapsistaan blogijulkaisuissaan?” kohdalla käytimme teemoittelua, sillä teemoittelu keskittyy pilkkomaan ja ryhmittelemään aineiston eri aihepiirien mukaisesti. Teemoittelu mahdollistaa teemojen esiintymisen vertailemisen aineistossa. Selvitimme, mitkä teemat olivat suosituimpia koko

aineistossa ja mitä teemoja esiintyi vähiten. (Ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 93.) Etsittyämme aineistosta kaikki kohdat, joissa lapsesta on kerrottu tietoja tai lapsesta on kuvamateriaalia, sekä yhdistettyämme löydöksemme ja ajatuksemme, ryhmittelimme koko aineiston teemoihin. Teemoihin jaottelu tapahtui aineistopohjaisesti sen mukaan, mitä toistuvia aiheita aineistosta löysimme.

TAULUKKO 2. Henkilötietoluokat ja lapsen yksityisyyden tasot

	Lapsen yksityisyyden tasot		
	1. taso: Lapsen yksityisyys säilyy	2. taso: Lapsen yksityisyyttä loukataan	3. taso: Lapsen yksityisyyttä loukataan paljon
Henkilötietoluokat	Lapsella salanimi/lapsen nimeä ei tule ilmi	Lapsen etunimi tulee ilmi	Useampi lapsen nimistä tulee ilmi
Nimi	Lapsen ikä ei tule ilmi	Lapsen ikä tulee ilmi	Lapsen syntymäaika tulee ilmi
Ikä	Lapsi ei tunnistettavissa	Lapsi tunnistettavissa	Lapsi tunnistettavissa kuvamateriaalista ja sisältää alastomuutta
Kuvamateriaali	kuvamateriaalista	kuvamateriaalista	

Toisen tutkimuskysymyksen ”Miten tunnistettavissa lapsi on blogijulkaisuista henkilötietojen perusteella?” käytimme luokittelumenetelmää, koska luokittelun tulokset ovat helposti kvantifioitavissa, ja tässä tutkimuskysymyksessä tarvitsimme kvantifiointi-ominaisuutta tutkittaessa määriä (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 93). Luokittelua tehdessä on tärkeää muistaa, että sen käytön onnistuminen vaatii suunnitelmallisuutta (Patton 2002, 465). Luokittelimme aineistosta ne henkilötiedot, joiden avulla lapsi voi olla tunnistettavissa. Käytimme tutkimuksissakin käytettyjä suorja, vahvoja epäsuoria ja epäsuoria tunnisteita löytääksemme lasten osalta tärkeimmät henkilötiedot. Suoralla tunnisteella tarkoitetaan tietoja, jotka riittävät henkilön

tunnistamiseen. Vahvat epäsuorat tunnisteet ovat yksittäisiä tietoja, joista henkilö on kohtuullisella vaivalla tunnistettavissa. (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2016.) Epäsuorista tunnisteista henkilö ei ole tunnistettavissa, mutta yhdistettynä muihin tietoihin voi johtaa henkilön tunnistettavuuteen (Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2016).

Luokkia syntyi yhteensä kolme: (1) nimi, (2) ikä/syntymäaika ja (3) kuvamateriaali. Kuvamateriaalina otimme huomioon valokuvat ja videot. Jaottelimme jokaiseen henkilötietoluokkaan kuuluvat tiedot ja kuvat vielä kolmelle tasolle (ks. taulukko 2), jotta pystyimme jäsentämään aineistoa paremmin lapsen yksityisyyden näkökulmasta. Ensimmäinen ja kolmas taso sisältävät yksityisyyden kannalta julkaisuissa esille tulleet ääripäät ja toisella tasolla on ääripäiden väliin jäävä materiaali. Poikkeuksena on kuvamateriaalin ensimmäinen taso, jota ei esiintynyt yhdessäkään julkaisuista, mutta jota ilman analyysi olisi ollut epätäydellinen yhden tason jäädessä pois tarkastelusta. Ensimmäisellä tasolla ovat julkaisut, joissa lapsen yksityisyys säilyy. Toisella tasolla lapsen yksityisyyttä loukataan. Kolmannella tasolla lapsen yksityisyyttä loukataan paljon.

4.5 Eettiset ratkaisut

Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Tutkittavien suojaan kuuluu, että tutkimus perustuu vapaaehtoisuuteen ja se toteutetaan luottamuksella, nimettömästi ja osallistujille selvitetään tavoitteet, menetelmät, tarkoitus sekä mahdolliset riskit (Patton 2002, 408–409). Osallistujien oikeudet ja hyvinvointi on lisäksi turvattava ja tutkijan on pidettävä kiinni sopimuksista (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131). Tutkimuksessamme ei kuitenkaan suoranaisesti ollut tutkittavia, sillä aineistomme oli blogien sisällöt.

Tutkimamme blogit ovat julkisia ja kaikille näkyviä, minkä takia emme pyytäneet bloginpitäjiltä lupia käyttää heidän blogijulkaisujaan tutkimuksessamme. Hyviä tapoja noudattaen ilmoitamme kuitenkin blogien

kirjoittajille sähköpostitse (LIITE 2) käyttäneemme heidän blogejaan tutkimuksessamme sitten kun kandidaatintutkielmamme löytyy yliopiston sähköisestä arkistosta. Mainitsimme blogien nimet tutkimuksessamme, ja liitteestä kolme näkee aineistona käytetyt blogijulkaisut, jotta tutkimus on tarvittaessa mahdollista uusinnettavissa. Mainitessamme blogien nimet lapset ovat mahdollista jäljittää julkaisuista, mutta emme tuo kuitenkaan esille blogeissa esille tulleiden lasten nimiä tai kuvia, sillä koemme sen lasten yksityisyyden rikkomiseksi eikä näiden tietojen paljastaminen tuo mitään lisäarvoa tutkimuksellemme.

Blogeja tutkimusaineistona käytettäessä voidaan saada hyvinkin henkilökohtaista tietoa, sillä yksityisistä tiedoista huolimatta blogit voivat olla täysin julkisia. Blogien tutkimisessa ei kuitenkaan ole yhtä suurta eettistä pulmaa kuin niin sanottujen perinteisten päiväkirjojen kohdalla, sillä blogien pitäjät ovat itse, omasta vapaasta tahdostaan julkaisseet tietoja ja kuvia julkisella blogialustalla (Hookway 2008). Pohdittaessa tekijänoikeuslakia, meitä lähinnä koskee Tekijänoikeuslain pykälä 22 § (24.3.1995/446) kohta, jossa "Julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa" (Sitaatti 22.5.2015/607). Käytämmekin blogien julkaisuista sitaatteja kohdissa 5.1 ja 5.2 konkretisoimaan tutkimustuloksiamme. Hyvän maun mukaisesti emme vääristele blogikirjoittajan tekstiä tai pyri esittämään lainauksia irrotettuina konteksteistaan muuttaen sitaatin merkitystä.

Tutkimuksen havaintoihin liittyvät olennaisesti luotettavuuden ja puolueettomuuden käsitteet (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135). Analyysimenetelmänä aineistopohjainen sisällönanalyysimenetelmä on kuitenkin hankala, sillä ajatuksena se, ettei tutkijaa ohjaisi mikään aikaisempi tieto, vaan tutkija tekisi havaintonsa täysin objektiivisesti, on mahdoton (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96). Tämän tutkimuksemme puolueettomuuden puolesta puhuu se, että kaikki saatu aineisto on otettu blogeista sellaisenaan eikä sitä ole muokattu.

Analyysimme eettisyyttä parantaa se, että analyysin vaiheet ja tutkimustulokset ovat raportoitu asiaankuuluvasti huolellisuutta noudattaen

(Tuomi ym. 2002, 130). Emme pyrkineet saamaan aineistosta selville sellaista tietoa, jota siitä ei voi saada, toisin sanoen emme yrittäneet saada tuloksia väkisin (Patton 2002, 457). Aineiston analysoiminen ensin erillään luo tutkimukselle luotettavuutta, kun toisen tutkijan ajatukset ja mielipiteet eivät vaikuta omiin havaintoihin aineistosta. Kahden tutkijan ensin erillään analysoiminen lisää tutkimusaineistosta tehtävien havaintojen monipuolisuutta.

5 LASTEN YKSITYISYYS ÄITIYSBLOGIEN JULKAISUISSA

Tässä kappaleessa esittelemme aineiston analyysin tulokset. Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tuloksissa avaamme julkaisuista esille nousseita lapsesta kertomisen teemoja ja havainnollistamme kuvan avulla miten paljon kutakin teemaa aineistossa määrällisesti esiintyy. Toisen tutkimuskysymyksen tuloksista keskittyvät siihen, kuinka paljon aineisto sisälsi lasten henkilötietoja sekä millä tasoilla lasten yksityisyyttä blogijulkaisuissa loukattiin.

5.1 Lapsesta kertomisen teemat äitiysblogien julkaisuissa

Tehtyämme analyysin ensimmäisen tutkimuskysymyksemme “Mitä tietoja äitiysblogia kirjoittavat äidit julkaisevat omista lapsistaan blogijulkaisuissaan?” kohdalla, aineistosta nousi esille teemoittelun myötä kuusi erilaista teemaa. Lapsesta kertomisen teemoiksi äitiysblogien julkaisussa muodostui: (1) Lapsen henkilötiedot, (2) Lapsen kehityskaari, (3) Lapsen ajatukset, (4) Kerronta lapsen näkökulmasta, (5) Lapsen yksityiselämä ja elinympäristö sekä (6) Lapsen kuvaileminen. Lapsen henkilötiedot -teemaan kuuluu lapsen nimen ja/tai iän/syntymäajan kertominen. Nimi ja ikä tulivat esille esimerkiksi yhdessä aineiston julkaisussa seuraavassa muodossa: “Eli kysymyksiin vastasivat *Lapsen nimi* 2v9kk ja *Lapsen nimi* 5vuotta.”

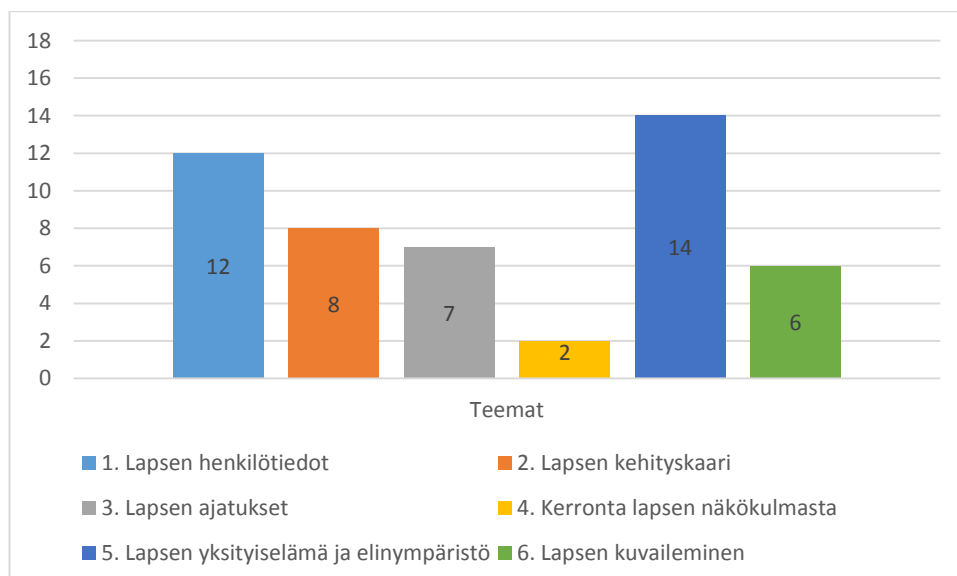
Lapsen kehityskaari -teemassa tulee ilmi erilaisia lapsen kehityskaareen liittyviä asioita. Esimerkiksi yksi bloggari kertoo lapsestaan, että: “Puheenkehitys on ollut aivan valtaisa. Osaa höpötellä jo pitkiä lauseita, tosin sanat ovat lähes poikkeuksetta max 2-tavuisia.” Toinen kertoi lapsensa kehitykseen liittyen seuraavaa: “Yökuivaksi opetteluun on vielä piiiitkä matka. Vaippaa saa joskus vaihtaa yölläkin kun juo niin paljon illasta ja ottaa vielä tissiäkin yöllä.”

Lapsen ajatusten kertomisessa julkaisussa kerrotaan suoraan mitä lapsi on sanonut, esimerkiksi lapselta kysyttäessä tai lapsen miettiessä jotain. Yhteen

julkaisuun sisältyvästä keskustelunpätkästä tulee ilmi lapsen ajatuksia: Lapsi: “Äiti sun tissi näkyy”, Äiti: “Mitä sitten, niin sunkin”, Lapsi: “Joo mutta vaan naisten tissit naurattaa mua” ja toiseen julkaisuun oli kirjoitettu lapsen sanoma: “Ei heiluvaa hammasta saa vetää väkisin pois, maailma päättää milloin on sen aika irrota”.

Kerronta lapsen näkökulmasta tarkoittaa julkaisua, jossa julkaisu tai julkaisun osa kerrotaan lapsen näkökulmasta. Kerronta lapsen näkökulmasta ilmeni aineistossa esimerkiksi seuraavalla tavalla: “Aamupalan jälkeen ihmeteltiin äidin kanssa ikkunasta lumisadetta ja leikittiin vähän. Äitin piti tehdä myös jotain aikuisten juttuja ja mä leikin sillä välin yksinäni.”

Lapsen yksityiselämä ja/tai elinympäristö tuo esille lapsen yksityiselämään liittyviä asioita, esimerkiksi mistä asioista lapsi tykkää, mitä lapsi on touhunnut päivän aikana tai minkälainen lapsen huone on. Erään julkaisun video paljasti osan lapsen elinympäristöä, sillä video oli kuvattu lapsen perheen mökillä. Yksityiselämään liittyy myös lapsen mieltymyksistä kertominen: “Hän rakastaa taisteluleikkejä, näperrellä legoilla, kirjoittaa omaa nimeään, kuunnella satuja ja tulla syliin pajattavaksi.”

KUVIO 1. Äitiysblogien julkaisuista (18 julkaisua) löydettyjen teemojen esiintyvyyden eri julkaisuissa

Lapsen kuvailussa bloggari kuvailee lapsensa luonteenpiirteitä ja/tai ulkonäköä. Lainauksia aiheesta: "Hän on herkkä ja empaattinen. Rauhallinen ja samaan aikaan hurjan energinen." ja "Siinä saamme kiittää geenien hyvää jakautumista, sillä lapsessamme on mukavassa suhteessa äitinsä tulisuuutta ja isänsä lungiutta."

Ylläolevasta kuvasta (kuvio 1) näkyy teemojen esiintyvyys koko aineistossa. Blogien julkaisuissa esiintyi siis kokonaisuudessaan eniten teemaa 5 eli julkaisuissa kerrottiin lapsen yksityiselämän ja/tai elinympäristöön liittyviä asioita. Teema 5 esiintyi yhteensä neljässätoista julkaisussa koko aineistosta, eli kahdeksastatoista julkaisusta. Toiseksi yleisin oli teema 1 eli lapsen henkilötietoja paljastavat sisällöt. Teema yksi esiintyi yhteensä kahdessaatoista julkaisussa. Kolmanneksi yleisin oli teema 2 eli lapsen kehityskaari. Teeman 2 sisältäviä julkaisuja oli aineistossa kahdeksan kappaletta. Teema 3 eli lapsen ajatusten kertominen julkaiseminen oli neljänneksi yleisin ja tätä teemaa oli yhteensä seitsemässä julkaisussa. Viidenneksi yleisin oli teema 6 eli lapsen kuvaileminen ja tätä ilmeni kuudessa eri julkaisussa. Vähiten oli teeman 4 sisältäviä julkaisuja, eli sellaisia, joissa kerronta oli toteutettu lapsen näkökulmasta. Tällaisia julkaisuja aineistossa oli vain kaksi.

5.2 Lasten tunnistettavuus henkilötietojen perusteella

Toisen tutkimuskysymyksen pohjalta tutkimme lasten tunnistettavuutta blogissa julkaistujen henkilötietojen osalta. Luokittelimme aineistosta lapsen yksityisyyden suojan kannalta tärkeimmät asiat, (1) nimen, (2) iän/syntymäajan sekä (3) kuvamateriaalin, omiksi luokikseen ja jaoimme ne kolmelle eri tasolle lapsen yksityisyyden säilymisen mukaan, kuten taulukossa 2 nähtiin (kohta 4.4). Ensimmäinen ja kolmas taso ovat yksityisyyden kannalta julkaisuissa esille tulleet ääripäät ja toinen taso on niiden väliin jäävä alue. Ensimmäisellä tasolla ovat ne julkaisut, joissa lapsen yksityisyys säilyy, toisella tasolla lapsen yksityisyyttä loukataan ja kolmannella tasolla lapsen yksityisyyttä loukataan paljon. Kaikki muut tasot pohjautuvat blogeissa julkaistujen tietojen pohjalle,

paitsi kuvamateriaalin ensimmäinen taso, sillä aineistossa esiintyi vain kahdenlaista tasoa ja analyysia varten tarvitsimme kaikki kolme tasoa.

Nimen ensimmäisellä tasolla ei julkaisuissa mainittu ollenkaan lapsen nimeä tai hänellä oli salanimi, esimerkiksi "...minun ja Minimien yhteisistä...". Aineistossamme nimen toisella tasolla yksi lapsen etunimestä tuli esille joko julkaisun otsikossa, tekstiosiossa, kuvamateriaalissa tai useammassa kuin yhdessä edellä mainituista kohdissa. Nimen kolmannella tasolla yhdessä julkaisuissa tuli esille useampi kuin yksi lapsen etunimestä kuvamateriaalissa. Kyseisessä julkaisussa esiteltiin lapsen huonetta, jonka seinällä oli taulu, jossa tuli esille useampi lapsen etunimestä sekä lapsen syntymäaika.

Iän tai syntymäajan kohdalla ensimmäisen tason julkaisuissa ei ollut ollenkaan mainintoja lapsen iästä tai syntymäajasta. Toisella tasolla julkaisuissa mainittiin lapsen ikä joko julkaisun tekstiosiossa, otsikossa tai molemmissa. Kolmannella tasolla lapsen syntymäaika tuli esille julkaisussa kuvamateriaalin kautta.

TAULUKKO 3. Henkilötietoluokkien esiintyvyys julkaisuissa eriteltyinä lapsen yksityisyyden toteutumisen tasojen mukaisesti

Lapsen yksityisyyden toteutumisen taso	Henkilötietoluokat			
	Lapsen nimi	Lapsen ikä/syntymäaika	Kuvamateriaali	Yhteensä
1. taso: Lapsen yksityisyyttä ei loukata	9	10	0	19
2. taso: Lapsen yksityisyyttä loukataan	8**	7*	17**	32
3. taso: Lapsen yksityisyyttä loukataan paljon	1	1	1*	3

* yhdessä julkaisussa mainitaan kaksi varhaiskasvatusikäistä lasta

** kahdessa julkaisussa mainitaan kaksi varhaiskasvatusikäistä lasta

Kuvamateriaalin ensimmäistä tasoa ei esiintynyt yhdessäkään julkaisuissa, sillä kaikissa julkaisuissa, joissa oli kuvamateriaalia lapsesta, lapsi oli

tunnistettavissa ainakin yhdestä kuvasta tai videosta. Toisella tasolla julkaisuissa näkyi kuvamateriaalista lapsen kasvot. Kolmannella tasolla kuvamateriaalissa, tässä tapauksessa videomateriaalissa, lapsi oli tunnistettavissa ja alaston. Kyseisessä videomateriaalissa äitiysbloggari videokuvasi kahta varhaiskasvatusikäistä lastaan kylpemässä.

Lapsen nimi ei tullut esille yhdeksässä julkaisussa (yhteensä 18 julkaisua) ja vain yhden blogin julkaisuissa ei mainittu ollenkaan lapsen nimeä vaan käytettiin erilaisia salanimiä (katso liite 3, jonka taulukossa on eritelty erikseen kaikkien tasojen määrät per julkaisu). Lapsen nimi paljastettiin kahdeksassa julkaisussa, joista kahdessa julkaisussa on loukattu kahta lasta kerrallaan. Yhdessä julkaisussa on loukattu paljon lasten yksityisyyttä nimen osalta, eli lapsen etunimistä tulee useampi kuin yksi nimi esille.

Lapsen ikää tai syntymäaikaa ei mainittu ollenkaan kymmenessä julkaisussa, tosin jokaisessa blogissa on jossain vaiheessa mainittu lapsen ikä (liite 3). Seitsemässä julkaisussa paljastettiin lapsen ikä, joista yhdessä julkaisussa paljastettiin kahden lapsen ikä. Yhdessä julkaisussa paljastettiin lapsen koko syntymäaika.

Kaikissa aineistomme julkaisuissa oli toisen ja kolmannen asteen kuvamateriaalia, toisin sanoen jokaisessa julkaisussa lapsi oli tunnistettavissa kuvamateriaalista. Kahdessa julkaisussa esitettiin kaksi lasta toisen tason kuvamateriaalissa ja yhdessä julkaisussa esiintyi kaksi lasta kolmannen tason kuvamateriaalissa. Lapsen nimen ja iän tai syntymäajan esiintymismäärät ovat lähes samanlaiset, kuvamateriaalin esiintymismäärät eroavat selvimmin nimen ja iän/syntymäajan esiintymismäärien kanssa.

Toisen tason tapauksia lapsen nimen, iän/syntymäajan tai lapsen tunnistettavuuden osalta tapahtui julkaisuissa eniten. Liitteestä 3 näkee tarkemmat tiedot kuinka loukkaukset jakaantuivat julkaisujen kesken. Kuitenkaan ei ollut yhtään julkaisua, jossa ei olisi ollut toisen tai kolmannen tason tapauksia (liite 3). Kolmannen tason materiaalia esiintyi kolmesti. Lapsen yksityisyyttä paljon loukkaava kuvamateriaali oli yhdessä julkaisussa.

6 POHDINTA

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset muodostuvat äitiysblogien julkaisuissa esiintyvistä kuudesta teemasta sekä näiden teemojen määrällisestä esiintymisestä koko aineistossa. Keräämämme aineisto koostui 18 julkaisusta neljästä eri blogista. Aineistosta muodostuneet teemat ovat (1) Lapsen henkilötiedot, (2) Lapsen kehityskaari, (3) Lapsen ajatukset, (4) Kerronta lapsen näkökulmasta, (5) Lapsen yksityiselämä ja elinympäristö ja (6) Lapsen kuvaileminen. Eniten aineistossa esiintyi teemaa 5 eli kerrottiin lapsen yksityiselämästä ja/tai elinympäristöstä. Toiseksi eniten aineistosta löytyi teemaa 1 eli kerrottiin lapsen henkilötietoja. Henkilötietojen pohjalta lapsi on helpoiten tunnistettavissa, joten muodostimme henkilötietojen pohjalta toisen tutkimuskysymyksemme.

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla luokittelimme lasten henkilötiedoista nimen, iän/syntymääjan ja kuvamateriaalin, ja jaoimme luokat kolmelle eri tasolle lasten yksityisyyden säilymisen mukaan. Ensimmäistä tasoa, jossa lapsen yksityisyys säilyy, esiintyi toiseksi eniten kaikista julkaisuista, 19 kertaa. Toista tasoa, jossa loukataan lasten yksityisyyttä, esiintyi eniten, 32 kertaa. Kolmatta tasoa, jossa loukataan paljon lapsen yksityisyyttä, esiintyi vähiten julkaisuissa, 3 kertaa.

Tässä kappaleessa tarkastelemme ensin tuloksiamme ja esittelemme aineiston tuloksista tekemämme johtopäätökset. Lopetamme kappaleen, ja samalla koko tutkimustyömme, arvioimalla tutkimustamme ja tuomme esille jatkotutkimusaiheita.

6.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tuloksista ilmenevät kuusi teemaa osoittavat, että äitiysbloggarit tuovat kokonaisuudessaan paljon lapsiinsa liittyviä asioita esille julkaisuissaan. Huomionarvoista on, että lapsen henkilötiedot ovat aineiston toiseksi yleisin teema, sillä henkilötietojen avulla

lapsi voi olla helposti tunnistettavissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö muut lapsesta kerrotut asiat edesauttaisi lapsen mahdollista tunnistamista. Yhdistelemällä eri teemoihin jaottuvia tietoja voidaan lapsesta rakentaa yllättävän tarkka profiili (ks. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto 2016). Tällaisen sirpaloituneen tiedon merkitystä ei välttämättä vielä täysin ymmärretä.

Äitiysbloggareiden kertoessa verkossa julkisesti lapsistaan asioita, voi joukossa olla aiheita, jotka tuottavat lapselle haittaa. Lastensuojelun keskusliiton vuoden 2015 selvityksestä käy ilmi, että kyselyyn osallistuneista lapsista ja nuorista monia huolestuttaa, että heistä julkaistaan verkossa jotakin epämiellyttävää. Osasta lapsista ja nuorista on jo julkaistu muiden toimesta jotain, mistä heille on koitunut haittaa. (Hurtti 2016.) Äitiysblogien julkaisujen sisällöt eivät välttämättä ole haitallisia lapselle julkaisun hetkellä, mutta ne saattavat koitua lapselle ongelmaksi myöhemmin.

Lapsen ajatuksista sekä lapsen näkökulmasta kertomisen teemat tulivat uusina esiin ja herättävät kysymyksiä. Välillä äidit kirjoittavat kuin tietäisivät, mitä lapsi ajattelee, vaikka lapsi ei vielä osaisikaan puhua. Mikäli lapsi osaa jo puhua, äideillä on kuitenkin ollut mahdollisuus valita ne lapsen kertomat ajatukset, jotka haluaa blogissaan julkaista. Lapsen ajatuksista kertomisesta ei ole suoranaista haittaa lapselle, mutta onko mahdollista, että äidit valitsevat julkaisemansa asiat omiin tarkoituseriinsä nojaten? Lapsen näkökulmaa hyödynnettäessä voidaan pyrkiä tuomaan esille lapsen toimijuutta. Tämä tarkoituserä on positiivinen sikäli, että lapsi on äitiysblogien julkaisuissa ensisijaisesti kohde, ei aktiivinen toimija. Lapsen näkökulmasta kertomisessa ja lapsen ajatuksista kertomisessa ovat samat mahdolliset haasteensa. Aikuisen kirjoittaessa asioita lapsen näkökulmasta, kyse on aikuisen ajatuksesta siitä, millainen lapsen näkökulma hänen mielestään voisi olla, varsinkin jos lapsi ei vielä itse osaa tuoda esille omia ajatuksiaan. Luovatko äitiysbloggarit yhteisönä uusia lapsuuskäsityksiä julkaisuissaan? Asia vaatisi tutkimuksia lapsuustutkimuksen kentällä.

Blogit toimivat muun muassa keinona vanhemman oman identiteetin ja statuksen rakentamisessa (Guadagno ym. 2007, 1994). On myös esitetty, että

äitiysbloggareille kommunikaatio muiden äitien kanssa sekä bloggaamisen kautta oman äidillisen identiteetin jäsentäminen ovat erityisiä syitä äitiysblogin pitämiseksi (ks. Pettigrew, Archer & Harrigan 2016). Tämän lisäksi bloggareilla on mahdollisuus muokata ja luoda itselleen niin sanotun verkkoidentiteetin, jonka turvin he voivat osallistua haluamaansa verkkoyhteisöön (Evans, Elford & Wiggins 2008). Liittyykö tämä siihen, miksi lapsen yksityiselämästä ja/tai elinympäristöstä kerrottiin eniten teemoissa? Rakentavatko äitiysbloggarit oman verkkoidentiteettinsä julkaisemalla lapsestaan asioita?

Toisen tutkimuskysymyksen tulokset kertovat sen, että lasten yksityisyyttä saatetaan loukata äitiysblogeissa merkittävästi. Vaikka kaikissa blogijulkaisuissa ei tullutkaan esille kaikkia lapsen henkilötietoja, saattoi äiti kuitenkin paljastaa henkilötietoja jossain toisessa julkaisussa (LIITE 3). Esimerkiksi lapsen ikä tuli kaikissa blogeissa jossain vaiheessa esille, vaikkei se ilmennyt kaikista julkaisuista.

Syy miksi lapsesta esiintyy niin paljon tietoja, ja jopa alastomuutta esittävää kuvamateriaalia, voi johtua blogikirjoittajan lapsuusnäkemyksestä. Jos bloggari näkee lasten olevan aikuisen tekemisen kohde, aikuinen ei välttämättä edes ajattele julkaisujen seurauksia lapsen elämässä. Toisaalta myös esille tuotu mielipide julkaisujen kuvien olevan tylsiä ilman lapsen tunnistettavuutta voi olla sama kuin valitsemiemme blogien kirjoittajien. Jos vanhemmalla on halu ja tarkoitus tehdä blogista itselleen rahallisesti tuottoisa, siinä tapauksessa blogin tulee olla mielenkiintoinen ja lukijoita keräävä, että mainostajat ja yhteistyökumppanit haluavat tehdä bloggarin kanssa yhteistyötä. Vanhempien motivaatioita julkaista lapsistaan asioita tulisikin tutkia, sillä sitä kautta ymmärtäisimme paremmin lapsen yksityisyyden toteutumista sosiaalisessa mediassa ilmiönä. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, ovatko lapsuuskäsitykset muuttuneet median käytön kasvun myötä.

Tuloksiamme pohjalta voidaan sanoa, että lapsista julkaistaan lapsen yksityisyyttä loukkaavaa materiaalia. Pieni osa tästä on lapsen yksityisyyttä paljon loukkaavaa materiaalia ja kaikki kolmannen tason tapaukset löytyivät julkaisujen kuvamateriaaleista. Kuten jo aikaisemmin mainitsimme (kohdat 1 ja

2.4), lasten yksityisyyden toteutumisessa sosiaalisessa mediassa on lähinnä kyse äidin sananvapaudesta ja lapsen yksityisyyden suojasta. Vanhemmalla on vastuu ja päätösvalta siitä, mitä hän julkaisee lapsestaan sosiaalisessa mediassa.

Jo aikaisemmin mainitsemamme löytö tuloksistamme, että kuvamateriaali paljastaa lapsesta yksityisiä tietoja osoittaa, että asioita tulee osata katsoa laajemmalla perspektiivillä. Etsiessämme blogeja huomasimme blogien sivustoilta löytyvän paljon enemmän tietoja, mitä pelkissä julkaisuissa luki. Lapsen asuinpaikka ei tullut julkaisuissa esille, mutta blogia muutoin tarkastelemassa on bloggari voinut tuoda esille esimerkiksi sen, missä kaupungissa/kaupunginosassa perhe asuu. Vaikka äitiysblogin kirjoittaja ei paljastaisikaan lapsestaan henkilötietoja, voi lapsi olla tunnistettavissa äidin tietojen pohjalta. Tämä liittyy aikaisemmin mainitsemaamme tiedon sirpaloitumiseen.

Tuloksistamme ei erottunut selkeää eroa yksityisyyden toteutumisessa eri äitiysblogien välillä. Yhden blogin julkaisuista ei ilmennyt kertaakaan lasten nimiä, mutta lapset olivat tunnistettavissa kuvista. Toisessa blogissa taas julkaistiin paljon videomateriaalia lapsista ja blogin yksi julkaisu sisälsi videokuvaa lasten kylpemisestä. Vaikka näkemyksiä lapsen oikeudesta yksityisyyteen on erilaisia (ks. kohta 2.2), ei aineistomme blogien välillä tullut ilmi selkeitä näkemyseroja yksityisyyden toteutumisen suhteen. Tarvittaisiinkin kattavampaa otosta siitä, kuinka paljon lasten yksityisyys oikeasti toteutuu suomalaisissa äitiysblogeissa ja pystyykö silloin erottelemaan erilaisia äitiysblogityyppejä. Olisi myös tärkeää lasten yksityisyyden kannalta tutkia tätä asiaa, sillä tulosten valossa voitaisiin arvioida sitä, kuinka paljon lapsista kerrotaan ja kuinka heidän yksityisyyden suoja toteutuu.

Tietoyhteiskuntaan liittyen on ollut esillä huolia ja uhkakuvia koskien muun muassa tietoturvaa ja oikeusturvaa. On myös keskusteltu paljon siitä, tulisiko lasten median käyttöä valvoa ja rajoittaa. (Inkinen 2005, 10–11.) Lasten mediataitoihin kiinnitetäänkin huomiota ja heidän median käytöstään ollaan huolestuneita. On tärkeää, että lapsia perehdytetään tietoyhteiskuntaan liittyviin

asioihin jo pienestä pitäen. Yhteiskunta asettaa muuttuessaan kuitenkin myös aikuisille yhtä lailla jatkuvia vaatimuksia ja mahdollisia haasteita.

Tutkimuksemme aineistosta tuli esille, että kaikki yksityiset tiedot eivät välttämättä löydy itse julkaisujen tekstiosioista, vaan myös muualta blogisivulta voi paljastua lapsiin liittyviä yksityisiä tietoja. Se osoittaa, että aikuistenkin on päivitettävä taitojaan, aivan kuten lasten on opittava uutta. Vanhempien heikko ymmärrys sosiaalisen median luonteesta sekä julkisuuden ja yksityisyyden rajoista voivat koitua haitaksi heidän lapsilleen, mikäli he julkaisevat lapsiinsa liittyviä asioita. Tietämällä enemmän vanhempien tietämättömyydestä pystyttäisiin paremmin tuottamaan ja kohdentamaan materiaalia vanhempien valistamiselle lapsen yksityisyyden oikeuksista ja sosiaalisen median luonteesta.

6.2 Tutkimuksen arviointi ja jatkotutkimushaasteet

Arvioidessamme tutkimustamme meidän tulee ottaa huomioon ensinnäkin se, että tämä on kandidaatintutkielmana meidän ensimmäinen tutkimuksemme. Kandidaatin tutkinnon päämääränä on ollut lastentarhanopettajan pätevyys, mikä on näkynyt opintojen sisällöissä. Maisterivaiheen opinnoissa tiedot, taidot ja ymmärrys tutkimuksen tekemiseen liittyen lisääntyvät. Vaikka tutkimuksemme onkin opinnäytetyö, olemme rakentaneet ja tehneet tutkimuksemme tieteellisesti raportoiden kuten tutkimukset kuuluukin.

Pyrkimyksenämme oli uuden tutkimusaiheen äärellä lisätä aiheesta tietoa sekä parantaa ymmärrystämme ilmiöstä. Tutkimuksemme tekoa hankaloitti aikaisemman tutkimuksen puute, mutta saimme tutkimuksemme avulla lisättyä tietoutta vähän tutkitusta aiheesta. Laadullisena tutkimuksena aineistomme ei ollut suuri, joten tulostemme yleistettävyyys kaikkia äitiysblogien julkaisuja koskevaksi olisi mahdotonta. Myös kandidaatintutkielman laajuus asetti omat rajoitteensa tutkimuksen laajuudelle. Tutkielmaamme voi kuitenkin pitää katsauksena lasten yksityisyyden toteutumiseen suomalaisten äitiysblogien julkaisuissa. Näin ollen tutkimuksemme luo pohjaa laajempiin tutkimuksiin.

Emme lähteneet analysoimaan aineistomme tekstejä tai kuvamateriaaleja sen tarkemmin minkälaisia ne ovat, sillä siitä saisi oman tutkimuksensa. Kuitenkin analysoidessamme aineistoa kiinnitimme lähes huomaamatta huomiota myös siihen, minkälaisia kuvia lapsista on otettu ja millä tyyllillä lapsista puhutaan. Pohdimme, että tekisivätkö vanhemmat itsestään samanlaisia julkaisuja kuin mitä he tekevät omista lapsistaan. Tarvittaisiin monitieteellistä tutkimusta, jossa yhdistyisi esimerkiksi tietous viestinnästä ja lapsuudesta, jotta saisimme syvällistä tietoa siitä, mitä kaikkea vanhemmat paljastavatkaan lapsistaan julkaisuissaan.

Tutkimusta tehdessämme tuli esille lasten oikeuksien tulkinnan vaikeus. Vaikka laki on kaikkien saataville ja luettavissa, on lain tulkinta kuitenkin aina oikeusjärjestelmillä. Heräsi kuitenkin kysymys, että vastaako laki täysin nykypäivän vaateisiin ja suojelee lasten oikeutta yksityisyyteen myös digitaalisessa mediassa.

Vanhemmilla on oikeus ja vastuu päättää lapsiaan koskevista asioista, joten varhaiskasvatusikäiset lapset kasvavat vanhempiensa päätösten ja valintojen sanelemaan tulevaisuuteen. Lapsen yksityisyyttä pohdittaessa, on pohdittava vanhempien yksityisyyden suojan tajua. Julkaistaessa lapsista paljastavia kuvia ja tietoja, ei välttämättä aina ole kyse tietämättömydestä. Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa löydettiin viisi bloggaajatyyppeä sen mukaan, kuinka paljon bloggarit miettivät yksityisyyden suojaan liittyviä asioita blogatessaan. Näitä tyyppisiä olivat itsekeskeinen, käytännöllinen, suunnitteleva, suojeleva ja huoleton bloggari. (Child ym. 2014, 1869.) Lapsen yksityisyyden suojaa ajatellen huolestuttavinta on se, jos vanhempi on huoleton bloggarityyppi, joka ei ajattele kuinka julkaisu voi vahingoittaa lasta nykyisyydessä tai tulevaisuudessa.

Osallistumisen epätasapainoisuus antaa viitteitä siitä, että sosiaalisessa mediassa vain 1 % osallistuu aktiivisesti mukaan, 9 % on mukana vähän ja 90 % ei osallistu ollenkaan. Näistä kolmesta ryhmästä yksi prosentti kirjoittaa 90 % kaikista vastauksista, yhdeksän prosenttia kirjoittaa 10 % kaikista vastauksista ja 90 % ei kirjoita mitään. (Nielsen 2006.) Kun tarkastelemme äitiysblogia, jonka seuraajamäärä on 1 500, se tarkoittaisi, että tämä 1 500 seuraajaa on noin

kymmenen prosenttia koko kävijämäärästä. Vain 150 seuraajaa on vastuussa 90 % blogin viesteistä, 1 350 seuraajaa kirjoittaa 10 % kaikista vastauksista ja 13 500 kävijää eivät osallistu millään lailla viestintään. Toki voidaan pohtia, että onko määrät oikeasti tätä luokkaa, sillä on hyvin helppo klikata itsensä yhdellä napinpainalluksella blogin seuraajaksi. Mutta kuinka moni vanhempi tiedostaa ja ymmärtää, että lukijoita voi olla huomattavasti enemmän mitä seuraajia? Aikaisemmin mainitsemamme (kohta 6.1) vanhempien tietoisuus sosiaalisesta mediasta ja lasten yksityisyydestä paranee kun saadaan ajantasaista tutkimustietoa ja tuloksista tiedotetaan ja tarjotaan koulutusta vanhemmille saakka. Tässä myös varhaiskasvatuksella ja päivähoidolla on mahdollisuus ottaa rooli suunnannäyttäjinä esimerkein ja tiedottamisen kautta.

Tutkimuksestamme ilmenneiden seikkojen vuoksi tulisi tutkia kuinka laki suojelee lasten yksityisyyttä. Tähän kuitenkin tarvitaan monitieteellistä tutkimusta, sillä tarvitaan syvempää tietoa lapsuudesta ja lapsista, että juridisista seikoista. Erilaisten tutkimustulosten pohjalta olisikin hyvä kehittää vanhemmille ohjeet nettietikettiin, sillä vanhempien yksityisyyden suoja taju voi olla vajaa. Vanhemmille tulisi olla selvää, millä tavoin he voivat lastensa yksityisyyttä suojella ja minkälainen toiminta voi olla vahingollista. Tutkimustyö voi olla työlästä, mutta sitäkin tärkeämpää kun kyseessä on lasten ja nuorten hyvinvointi tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Varsinkin nyt kun sosiaalinen media, ja yhteiskunta sen mukana, elää ja kehittyy nopealla tahdilla.

LÄHTEET

- Alanen, L. 2009: Johdatus lapsuudentutkimukseen. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*, 9-30. Vastapaino, Tampere.
- Chai, S. & Kim, M. 2010. What makes bloggers share knowledge? An investigation on the role of trust. *International Journal of Information Management* 30 (2010) 408–415. Tulostettu: 11.01.2016. DOI: 10.1016/j.ijinfomgt.2010.02.005
- Child, J.T., Haridakis, P. M. & Petronio, S. 2012. Blogging privacy rule orientations, privacy management, and content deletion practices: The variability of online privacy management activity at different stages of social media use. *Computers in Human Behavior* 28, 1859–1872. Tulostettu: 11.01.2016. DOI: 10.1016/j.chb.2012.05.004
- Dennen, V. 2014. Becoming a blogger: Trajectories, norms, and activities in a community of practice. *Computers in Human Behaviour* 36, 350–358. Tulostettu: 11.01.2016. DOI: 10.1016/j.chb.2014.03.028
- Eskelinen, J. & Kinnunen, P. 2001. Lapsuuden loppu vai uusi lapsuus. Teoksessa Törrönen, M. (toim.) *Lapsuuden hyvinvointi: yhteiskuntapoliittinen puheenvuoro*. Pelastakaa Lapset, Helsinki.
- Guadagno, R., Okdie, B. & Eno, C. 2007. Who Blogs? Personality predictors of blogging. *Computers in Human Behavior* 24 (2008) 1993–2004. Tulostettu: 11.01.2016.
https://www.researchgate.net/publication/222530363_Who_Blogs_Personality_Predictors_of_Blogging
- Hakala, S. & Vesa, J. 2013: Verkkokeskustelut ja sisällön erittely. Teoksessa Laaksonen, S.-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*, 216–243. Vastapaino, Tampere.
- Hurtia, P. 2016. Lapsen yksityisyyden suoja sosiaalisessa mediassa. Yhteenveto lapsille ja nuorille suunnatun kyselyn vastauksista. Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki. Viitattu 25.4.2016.
<https://indd.adobe.com/view/982bc123-595c-4ab9-a456-f21802059cef>
- Hookway, N. 2008. 'Entering the Blogosphere': Some Strategies for Using Blogs in Social Research. *Qualitative Research* 8 (1). 91–113. Viitattu 29.4.2016. DOI: <http://dx.doi.org/10.1177/1468794107085298>

- Inkinen, T. 2005: Johdattava polku lasten tietoyhteiskuntaan. Teoksessa Lahikainen, A. R., Hietala, P., Inkinen, T., Kangassalo, M., Kivimäki, R. & Mäyrä, F. (toim.) Lapsuus mediamaailmassa - Näkökulmia lasten tietoyhteiskuntaan, 9-18. Gaudeamus, Helsinki.
- Kirsikka, 2014. Lasteni yksityisyys blogissa -julkaisu. Sydämen asialla -blogi 13.06.2014. Viitattu 10.04.2016.
http://www.sydamenasiallablogi.com/2014/06/lasteni-yksityisyys-blogissa_13.html
- Kortesuo, K. 2012. Lapsiblogit lukkojen taakse -julkaisu. Ei oo totta -blogi 5.10.2012. Viitattu 10.04.2016. <http://eioototta.fi/lapsiblogit-lukkojen-taakse/>
- Laaksonen, S.-M. & Matikainen, J. 2013: Tutkimuskohteena vuorovaikutus ja keskustelu verkossa. Teoksessa Laaksonen, S.-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät, 193–215. Vastapaino, Tampere.
- Laaksonen, S.-M., Matikainen, J. & Tikka M. 2013: Tutkimusotteita verkosta. Teoksessa Laaksonen, S.-M., Matikainen, J. & Tikka M. (toim.) Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät, 9-33. Vastapaino, Tampere.
- Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 361/1983. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu: 05.01.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1983/19830361>
- Lastensuojelulaki 417/2007. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu: 05.01.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>
- Lastensuojelun keskusliitto. Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa. Helsinki. Viitattu 22.03.2016.
<https://indd.adobe.com/view/b831295d-ee19-4e67-a9fb-6581e1c227a4>
- Liu, C., Ang, R. P. & Lwin, M. O. 2016. Influences of narcissism and parental mediation on adolescents' textual and visual personal information disclosure in Facebook. Computers in Human Behavior 58 (2016). Tulostettu 11.01.2016. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2015.12.060>
- Nielsen, J. 2006. The 90-9-1 Rule for Participation Inequality in Social Media and Online Communities. Nielsen Norman Group. Viitattu 1.5.2016.
<https://www.nngroup.com/articles/participation-inequality/>
- Oikeusministeriö, 2015. EU:n tietosuojauudistus eteni - vuorossa neuvottelut parlamentin kanssa. Julkaistu 18.12.2015. Viitattu 23.04.2016

<http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteet/2015/12/euntietosuojaudistuksestapaastiinsopuun.html>

- Oikeusministeriö, 2015. EU:n tietosuoja-asetukselle lopullinen hyväksyntä. Julkaistu 14.04.2016. Viitattu 23.4.2016
- Patton, Q. P. 2002. *Qualitative research and evaluation methods*. 3rd edition. Sage: Thousand Oaks (CA).
- Petral, 2015. Lapsen yksityisyys netissä -julkaisu. Happy little things -blogi 02.01.2015. Viitattu 10.04.2016. <http://petra-paulliina.blogspot.fi/2015/01/lapsen-yksityisyys-netissa.html>
- Pettigrew, S., Archer, C. & Harrigan, P. A Thematic Analysis of Mothers' Motivations for Blogging. *Maternal and Child Health Journal* 20 (5), 1025–1031. Viitattu: 25.04.2016.
<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.jyu.fi/ehost/command/detail?sid=91fb3c0f-a2fe-4810-ae82-d92d5c51bc3a%40sessionmgr4001&vid=1&hid=4101>
- Raittila, R. 2009: Ympäristön lapset - lasten ympäristö. Teoksessa Alanen, L. & Karila, K. (toim.) *Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta*, 227–248. Vastapaino, Tampere.
- Rikoslaki 39/1889. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu: 05.01.2016.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search\[type\]=pika&search\[pika\]=rikoslaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search[type]=pika&search[pika]=rikoslaki)
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006c. 2. Tutkimuksen suunnitteleminen. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto, Tampere. Viitattu 25.01.2016 osoitteesta:
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2.html>
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006b. 1.2.2 Laadullisen tutkimuksen elementit. *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 25.01.2016 osoitteesta: http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2_2.html
- Suomen perustuslaki 731/1999. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu: 05.01.2016.
[http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Yksityisel%C3%A4m%C3%A4n%20suoja#Lidp3976288](http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731?search[type]=pika&search[pika]=Yksityisel%C3%A4m%C3%A4n%20suoja#Lidp3976288)
- Suoninen, A. 2014. *Lasten mediabarometri 2013. 0–8-vuotiaiden mediankäyttö ja sen muutokset vuodesta 2010*. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 75,

julkaisuja 149. Viitattu 29.04.2016.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/lastenmediabarometri2013.pdf>

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu 29.4.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Gummerus: Jyväskylä.

Unicef, 2016. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Viitattu 23.04.2016.

<https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/>

Vieralija, 2016. Viesti 9/16 viestiketjussa Lapsen yksityisyys / blogit & FB.

Viitattu 10.04.2016.

http://www.vauva.fi/keskustelu/3858448/ketju/lapsen_yksityisyys_blogit_fb

Virkkala, T. 2016. Oikeudellinen katsaus lapsen yksityisyyden suojaan

verkossa. Lapsen yksityisyyden suoja digitaalisessa mediassa.

Lastensuojelun keskusliitto. Helsinki. Viitattu 22.03.2016.

<https://indd.adobe.com/view/b831295d-ee19-4e67-a9fb-6581e1c227a4>

Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. 2016. Tunnisteellisuus ja anonymisointi.

Tampereen yliopisto. Viitattu 30.04.2016.

<http://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/tunnisteellisuus-ja-anonymisointi.html>

Evans, A., Elford, J., & Wiggins, D. (2008). Using the Internet for Qualitative

Research. Teoksessa Willig, C. & Stainton-Rogers W. (toim.), *The SAGE Handbook of Qualitative Research in Psychology*, 315–334. London,

England: SAGE Publications Ltd. Viitattu 29.4.2016. DOI:

<http://dx.doi.org/10.4135/9781848607927.n18>

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Finlex. Edita Publishing Oy. Viitattu:

05.01.2016.

<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

LIITE 1

TAULUKKO LIITE 1. Blogien julkaisut ja julkaisujen päivämäärät

Blogi ja blogin julkaisu	Julkaisupäivämäärä
Napsahduksia	
2-vuotiaan kuulumiset, temput ja tempaukset	26.7.2015
Päivä meidän kanssa mökillä + video	22.1.2016
Taaperon Ystäväkirja + <i>lapsen nimi</i> lauluterkut videolla	19.2.2016
Ikävä imetystä, niin ikävä niitä hetkiä	21.2.2016
Ihan vaan tavismutsi	
Meillä asuu yksivuotias	3.12.2015
2015 parhaat hetket vol. 2	30.12.2015
Lastenhuoneen sisustus	4.1.2016
Päivä <i>lapsen nimi</i> kanssa	4.2.2016
MAMI GO GO	
Päikkärit	29.9.2014
Tuo poika	21.3.2015
Löllöjä tissejä ja pitkiä mahoja	29.6.2015
Nelivuotiaana	14.10.2015
Pieni pohdiskelija	6.11.2015
Lähiömutsi	
Kaksivuotiaan lempeä uhma	26.3.2014
Kolmevuotias	5.1.2015
Yhtäkkiä meillä leikitään leluilla	21.2.2015
Sitten kun olen iso	30.3.2015
Esikoiseni, minulla on ikävä meitä	24.11.2015

LIITE 2

Hei *blogin nimi* -bloggari,

olemme kaksi kandidivaiheen varhaiskasvatuksen opiskelijaa Jyväskylän yliopistosta. Olemme tehneet kandidaatintutkielmamme aiheesta *Lasten yksityisyys sosiaalisessa mediassa – tarkastelussa äitiysblogien julkaisut ja tutkimukseemme olemme käyttäneet osaa teidän bloginne julkisia julkaisuja teksteineen, kuvineen ja mahdollisine videoineen. Tutkimuksemme on luettavissa osoitteesta kandin sähköinen osoite. Jos teille ilmenee jotain kysyttävää, vastaamme mielellämme kysymyksiinne.*

Ystävällisin terveisin,

Jenna Niemi

ja

Elisa Niininen

Jyväskylän yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Varhaiskasvatuksen opiskelija

Varhaiskasvatuksen opiskelija

jenna.h.niemi@student.jyu.fi

elisa.a.niininen@student.jyu.fi

LIITE 3

TAULUKKO LIITE 3. Blogit ja henkilötietoluokkien tasojen jakautuminen eri julkaisuissa

	Julkaisu 1	Julkaisu 2	Julkaisu 3	Julkaisu 4	Julkaisu 5
Lähiömutsi	1+2+2	1+2+2	1+1+2*	1+1+2	1+1+2
MAMI GO GO	1+1+2*	1+1+2	1+1+2	1+2+2	2+2+2
Napsahduksia	2+2+2	2+1+3*	2+2+2*	2+1+2	-
Ihan vaan tavismutsi	2+2+2	2+1+2	3+3+2	2+1+2	-

x+y+z, jossa x = nimi, y = ikä/syntymäaika ja z = kuvamateriaali

* julkaisussa kaksi varhaiskasvatusikäistä lasta